

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku H. sp. z o.o. w [...] przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O. z udziałem zainteresowanych: K. O., K. Sp. z o.o. w upadłości o podleganie ubezpieczeniom społecznym, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 lutego 2017 r., zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 lipca 2016 r., sygn. akt III AUz .../16,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 12 maja 2016 r. Sąd Apelacyjny, w sprawie z odwołania H. Spółki z o.o. z siedzibą w [...] od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w [...] z dnia 15 października 2015 r., wskazującej skarżącą jako płatnika składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe, oddalił zażalenie odwołującej się Spółki na zarządzenie przewodniczącego o zwrocie odwołania.

Odwołująca się Spółka zaskarżyła to postanowienie zażaleniem do Sądu Najwyższego. Postanowieniem z dnia 5 lipca 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił zażalenie, wskazując, że podlega ono odrzuceniu jako niedopuszczalny środek

zaskarżenia, gdyż przepis art. 394¹ § 2 k.p.c. wyklucza możliwość zaskarżenia postanowień Sądu drugiej instancji wydanych w postępowaniu zażaleniowym.

Odwołująca się Spółka zaskarżyła to postanowienie zażaleniem w całości, zarzucając mu obrazę art. 394¹ § 2 k.p.c. oraz 398¹ k.p.c., przez błędną jego wykładnię, to jest przyjęcie, że postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 31 marca 2016 r. stanowi orzeczenie w przedmiocie odrzuceniu pozwu, o którym mowa 398¹ k.p.c., podczas gdy postanowienie to należy kwalifikować jako orzeczenie w przedmiocie odrzucenia odwołania w związku z wydanym zarządzeniem przewodniczącego o zwrocie pozwu, uznanie, że zawarte w art. 394¹ § 2 k.p.c. wyłączenie, odnosi się również do postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na zarządzenie przewodniczącego.

W uzasadnieniu podniesiono, że według skarżącej, wyłączenie objęte przepisem art. 394¹ § 2 k.p.c. dotyczy wyłącznie orzeczeń sądu drugiej instancji wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji, nie zaś orzeczeń sądu drugiej instancji wydanych na skutek zażalenia na postanowienie „oddalające zarządzenie o zwrocie odwołania”. Innymi słowy, wyjątek wskazany w tym przepisie nie ma zastosowania do zarządzeń przewodniczącego. Przekonanie powoda o prawnej dopuszczalności zaskarżenia postanowienia Sądu Apelacyjnego wspiera treść uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., sygn. akt I UZ 7/09, w którym to postanowieniu w analogicznym stanie faktycznym Sąd Najwyższy uznał, że zaskarżone orzeczenie nie jest postanowieniem w przedmiocie odrzucenia pozwu ani w przedmiocie umorzenia postępowania. Ponadto rozważając drugie wyłączenie zawarte w art. 394¹ § 2 k.p.c., uznano, że postanowienie sądu odwoławczego, nie zostało też wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie Sądu pierwszej instancji, bo zaskarżone do Sądu Okręgowego zostało zarządzenie przewodniczącego w przedmiocie zwrotu odwołania. Skarżąca podkreśliła, że Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera przepisu, który stanowiłby ogólnie, że do zarządzeń przewodniczącego stosuje się przepisy dotyczące postanowień sądu, a zatem uznać należy, że zawarte w art. 394¹ § 2 k.p.c. wyłączenie nie odnosi się do postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na zarządzenie. Dopuszczalność zaskarżenia takiego orzeczenia do

Sądu Najwyższego uzależniona jest zatem od tego, czy można je uznać za kończące postępowanie w sprawie, co powyższe ma zastosowanie w niniejszej sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 2 k.p.c., w sprawach, których przysługuje skarga kasacyjna, dopuszczalne jest zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c. (tj. w przedmiocie odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania), a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Zaskarżone przez wnioskodawczynię orzeczenie nie jest postanowieniem w przedmiocie odrzucenia pozwu ani w przedmiocie umorzenia postępowania. Nie zostało też wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie Sądu pierwszej instancji, bo zaskarżone do Sądu Okręgowego zostało zarządzenie przewodniczącego w przedmiocie zwrotu odwołania. Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera przepisu, który stanowiłby ogólnie, że do zarządzeń przewodniczącego stosuje się przepisy dotyczące postanowień sądu, bowiem art. 362 k.p.c. stanowi jedynie, że: „Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do zarządzeń przewodniczącego”, zawężając tym samym odpowiednie stosowanie do zarządzeń przewodniczącego przepisów rozdziału 2, Działu IV, Tytułu VI Kodeksu postępowania cywilnego. W konsekwencji uznać należy, iż zawarte w art. 394¹ § 2 k.p.c. wyłączenie nie odnosi się do postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na zarządzenie. Dopuszczalność zaskarżenia takiego orzeczenia do Sądu Najwyższego uzależniona jest zatem od tego, czy można je uznać za kończące postępowanie w sprawie.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UZ 7/09 (OSNP 2011 nr 1-2, poz. 28), zgodnie z którym postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na zarządzenie o zwrocie odwołania zamyka ubezpieczonemu drogę do rozpoznania sprawy co do jej istoty, wobec czego jest orzeczeniem kończącym

postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 394¹ § 2 k.p.c., a w konsekwencji dopuszczalne jest zażalenie do Sądu Najwyższego na takie postanowienie wydane w sprawie, w której przysługuje skarga kasacyjna. Powtórzyć należy za argumentacją zawartą w powołanym postanowieniu, że odwołanie od decyzji organu rentowego pełni w postępowaniu sądowym rolę pozwu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 529). W judykaturze utrwalone jest stanowisko, że na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na zarządzenie o zwrocie pozwu nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 stycznia 1998 r., I CZ 207/97, LexPolonica nr 350708; z dnia 19 grudnia 1996 r., II CKN 60/96, LexPolonica nr 329904). Taki pogląd jest uzasadniony stwierdzeniem, iż zarządzenie o zwrocie pozwu jest rozstrzygnięciem szczególnym, gdyż pozbawia pismo procesowe, które zostało zwrócone, wszelkich skutków prawnych (zarówno materialnych, jak i procesowych), a zatem nie może być uznane za kończące postępowanie w sprawie, tzn. kończące spór (całość sporu). Pojęcie „postanowienia kończące postępowanie w sprawie” obejmuje bowiem tylko orzeczenia kończące postępowanie jako całość poddaną pod osąd, tzn. takie, których uprawomocnienie trwale zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty w danej instancji.

Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest dwuetapowe. Rozpoczyna się ono wnioskiem zgłaszanym do organu rentowego, przed którym toczy się w trybie postępowania administracyjnego, zmodyfikowanego przepisami szczególnymi, a kończy decyzją tego organu. Zarówno praktyka, jak i doktryna prawa są zgodne co do tego, że postępowanie przed organem rentowym jest postępowaniem prejurysdykcyjnym (przedsądowym), nie budzi też żadnych wątpliwości konstatacja, że odwołanie od decyzji organu rentowego rozpoczyna etap postępowania przed sądem pierwszej instancji. Odwołanie nie jest jednak pozwem, a jedynie pełni jego rolę. Z uwagi zaś na dwuetapowość postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i rygory procesowe związane z możliwością wniesienia odwołania, zwrot odwołania wywołuje inne skutki od zwrotu pozwu. Prowadzi bowiem do uprawomocnienia decyzji organu rentowego rozstrzygającej o określonych prawach albo obowiązkach odwołującego się,

praktycznie pozbawiając go możliwości ponownego poddania sporu pod osąd organu odwoławczego. Z art. 477⁹ § 1 k.p.c. wynika bowiem, że odwołanie do sądu może być wniesione tylko w terminie miesiąca od doręczenia odpisu decyzji, a przekroczenie tego terminu z przyczyn zależnych od odwołującego się prowadzi do konieczności odrzucenia odwołania (art. 477⁹ § 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. postanowił jak w sentencji. Wskazać też trzeba w odniesieniu do wniosku o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, że zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach procesu w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że przez orzeczenie kończące postępowanie w sprawie w danej instancji należy rozumieć wyrok (postanowienie co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym) albo inne orzeczenia, które trwale zamyka drogę do wydania wyroku (por. m.in. uchwałę z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZP 124/06, OSNC 2007 nr 6, poz. 91).

kc